

Program för suicidpreventivt arbete i Tranås kommun

Dokumentet kopplar till Strategi för social hållbarhets
målområden

TRANÅS
KOMMUN

Innehållsförteckning

1 Program för suicidprevention i Tranås kommun	3
1.1 Bakgrund	3
1.2 Riskgrupper och riskfaktorer	3
1.3 Anhöriga	4
1.4 Terminologi	4
2. Syfte	4
3. Mål	4
4. Hur bedrivs arbetet i Tranås kommun	4
4.1 Arbetsgrupp för suicidprevention	5
5. Lagar att förhålla sig till	5
5.1 Lag (2003:778) om skydd mot olyckor	5
5.2 Arbetsmiljölagen (1977:1 160)	5
5.3 Nationellt handlingsprogram	6
6. Suicidprevention i kommunen uppnås genom	6
7. Uppföljning	6
8. Handlingsprogram	7

Beslutande	Kommunstyrelsen
Datum och paragraf	2023-09-26, § 207
Diarienummer	KS2023/406

1 Program för suicidprevention i Tranås kommun

1.1 Bakgrund

Varje år dör cirka 1 500 personer av suicid¹, vilket innebär att var sjätte timme tar någon sitt liv. Det är sex gånger fler än de som dör i vägtrafiken varje år. Själv mord innebär katastrofer i förlorade liv och livslång sorg för närstående, men också enorma samhällskostnader. Därför är själv mord också ett stort samhälls- och folkhälsoproblem. Bland 15-24-åringar och bland män 25-44 år är själv mord den vanligaste dödsorsaken. Högst självmordsfrekvens har gruppen över 85 år med en ännu högre övervikt för män (suicid Zero).

Jönköpings län följer den nationella trenden med minskande antal suicid fram till 2000-talet för att därefter plana ut. Länet har under 2000-talet ett genomsnitt av ca 60 suicid per år. Detta innebär att suicidprevention är ett mycket viktigt område. Suicidprevention bör utgå dels från ett befolkningsperspektiv samt från ett individperspektiv.

1.2 Riskgrupper och riskfaktorer

Suicidhandlingar är den yttersta konsekvensen av ett stort lidande. Vanliga riskfaktorer för suicid är större livsomställningar såsom separation, sjukdom, att förlora en nära anhörig, pensionering, att bli arbetslös, mobbing och kränkningar, att bli förälder eller att komma ut med sexuell identitet eller könsuttryck. Andra riskfaktorer är riskbruk, missbruk och obehandlad depression. Även tidigare suicider i familjen och egna suicidförsök är riskfaktorer. Mer än 70 procent av alla suicid begås av män. En del av förklaringen till att fler män tar sitt liv ligger i valet av metoder. När män bestämt sig för att ta sitt liv väljer de oftast dödligare metoder än vad kvinnor gör.² Personer som anländer till Sverige utan anhöriga, har en sämre psykisk hälsa. De har färre skyddsfaktorer och fler riskfaktorer, vilket ökar sannolikheten för ohälsa.³ Bland personer som identifierar sig som hbtqi-personer är risken för suicidförsök förhöjd och de löper större risk att drabbas av psykiska och stressrelaterade besvär i jämförelse med gruppen heterosexuella och cis-personer. Enligt Nationellt Centrum för Suicidforskning och Prevention (NASP) är äldre en ytterligare riskgrupp som kan behöva tillhandahålla särskilda insatser.⁴

¹ Både säkra och osäkra suicid är medräknade i denna statistik. De flesta osäkra fallen kan hänföras till olika typer av förgiftningar. Man får en underrapportering av själv mord om man väljer att räkna bara säkra diagnoser. Så mycket som 70 till 75 procent av de osäkra självmorden har efter psykologiska undersökningar skattats som själv mord. Det finns alltså skäl till att slå ihop säkra och osäkra för att få en mer rättvisande bild.

² Mind Sweden. Psykisk hälsa. 2014:3. Män och själv mord

³ Folkhälsomyndigheten. Hälsa hos personer som är utrikes födda – skillnader i hälsa utifrån födelseland (2019)

⁴ <https://respi.se/insatser>

1.3 Anhöriga

Suicidproblematik innebär inte enbart ett lidande för den suicidnära personen utan också för dennes familj, vänner och andra närstående. Att leva under hotet av suicid är extremt stressande och sorgen efter ett självmord är oftast mer traumatisk och annan karaktär än efter dödsfall på grund av sjukdom eller olyckor. Sorgen kompliceras av de närståendes känsla av skam och skuld och de tabun när det gäller suicid som finns i samhället. Av ett suicidförsök följer det ofta negativa psykologiska trauma, somatiska (fysiska skador) och i vissa fall neurologiska konsekvenser för individen som kan vara mer eller mindre bestående.

1.4 Terminologi

I facklitteratur har ordet självmord alltmer kommit att ersättas av termen suicid. Orden används synonymt, ofta används båda termerna omväxlande i en och samma text. Vissa föredrar ordet suicid eftersom självmord kan leda tankarna till mord och kriminella handlingar, medan andra anser suicid vara ett alltför kliniskt och avståndstagande begrepp.⁵ I detta dokument används båda begreppen synonymt.

2. Syfte

Programmet ska tydliggöra Tranås kommuns ansvar för det suicidpreventiva arbetet och ge förutsättningar för ett strukturerat och kontinuerligt självmordsförebyggande arbete. Syftet är även att öka medvetenheten kring riskgrupper och bakgrundsfaktorer till suicid.

3. Mål

Målet är att uppnå det nationella målet om en nollvision i antalet suicid och suicidförsök i Tranås kommun, men skulle ändå någon försöka eller fullborda suicid ska det finnas upparbetade rutiner inom Tranås kommuns verksamheter.

4. Hur bedrivs arbetet i Tranås kommun

I Tranås kommuns antagna strategi för social hållbarhet 2022 - 2035 berörs den psykiska hälsan under mål 4 Levnadsvanor men det finns kopplingar i alla målområden. Kommunstyrelsen har beslutat om fem prioriterade mål den 18 april 2023 utifrån hållbarhetsstrategierna, ett av dem är

- Förbättrad psykisk och fysisk hälsa hos barn och unga

Detta gör att det suicidpreventiva arbetet är prioriterat.

⁵ SKR, att förebygga suicid i fysisk miljö (2019)

4.1 Arbetsgrupp för suicidprevention

Inom Tranås kommun planeras och samordnas arbetet i en arbetsgrupp bestående av representanter från Socialtjänsten, Barn- och utbildningsförvaltningen, Hr och arbetsmarksförvaltningen, Stöd och försörjning, Kultur och fritidsförvaltningen, Tranåsbostäder och Räddningstjänsten, Tranås kvinnojour samt Svenska kyrkan.

5. Lagar att förhålla sig till

Suicid räknas som en psykologisk olycka och genom denna tolkning har vi lagar att förhålla oss till.

5.1 Lag (2003:778) om skydd mot olyckor

I Jönköpings län har kommunerna valt att tolka Lag (2003:778) om skydd mot olyckor att dess intention innebär att kommunerna kan jobba på ett bredare sätt för att åstadkomma skydd mot andra olyckor än bränder. I 3 kapitlet 1§ står:

För att skydda människors liv och hälsa samt egendom och miljön ska kommunen se till att åtgärder vidtas för att förebygga bränder och skador till följd av bränder samt, utan att andras ansvar inskränks, verka för att åstadkomma skydd mot andra olyckor än bränder.

5.2 Arbetsmiljölagen (1977:1 160)

3 kap. 2§

Regler om skyldigheter för arbetsgivare och andra skyddsansvariga om att förebygga ohälsa och olycksfall i arbetet. Arbetsgivaren skall vidta alla åtgärder som behövs för att förebygga att arbetstagaren utsätts för ohälsa eller olycksfall.

Föreskrift AFS 1999:7

Första hjälpen och krisstöd

Arbetsgivarens skyldighet att utbilda och informera om första hjälpen och att tillhandahålla krisstöd.

Föreskrift AFS 2001:1

Systematiskt arbetsmiljöarbete

-Arbetsgivarens åtgärder för att förhindra olycksfall.

-Att det skall finnas tillräckliga kunskaper för att förhindra olycksfall.

5.3 Nationellt handlingsprogram

I det nationella arbetet finns nio strategier framtagna som grund för arbetet. Programmets vision är att ingen människa ska behöva hamna i en sådan utsatt situation att suicid ses som den enda utvägen.⁶ Programmet lyfter fram behovet av samverkan på flera olika nivåer. Tranås kommuns program för suicidprevention utgår från dessa nio punkter.

- Främja goda livschanser för mindre gynnade grupper
- Minska alkoholkonsumtionen i befolkningen och i högriskgrupper för suicid
- Minskad tillgänglighet till medel och metoder för suicid
- Se suicid som psykologiska misstag
- Förbättra de medicinska, psykologiska och psykosociala insatser
- Sprid kunskap om evidensbaserade metoder för att minska suicid
- Höj kompetensen hos nyckelpersoner
- Händelseanalyser efter suicid
- Stöd till frivilligorganisationer

6. Suicidpreventivt arbete i kommunen uppnås genom

- att det finns utvecklade rutiner och arbetssätt inför och under akuta händelser, detta genom samverkan med berörda aktörer och myndigheter
- minskad tillgänglighet till medel och metoder för suicid
- ökad kunskap och information för att förebygga suicid

7. Uppföljning

- Årligen tillsammans med strategi för social hållbarhet

⁶ Ett nationellt handlingsprogram för suicidprevention. Folkhälsomyndigheten 2019

8. Handlingsprogram

Nationell strategi	Vad ska vi göra	Samverkansaktörer
Främja goda livschanser för mindre gynnade grupper	<ul style="list-style-type: none"> • Se över åtgärder för att förebygga och förhindra suicid hos ungdomar och unga vuxna • Se över åtgärder för att förebygga och förhindrar suicid hos äldre • Arbeta för en minskad psykisk ohälsa bland utrikesfödda 	Civilsamhället Region Kommun
Minska alkoholkonsumtionen i befolkningen och i högriskgrupper för suicid	<ul style="list-style-type: none"> • Skapa rutiner för att minimera alkoholkonsumtionen bland befolkningen • Samordna det pågående spel och drogförebyggande arbetet • Stärka det redan pågående arbetet för att skjuta upp alkoholdebuten hos barn och ungdomar 	Civilsamhället Polis Länsstyrelsen Region Kommun
Minskad tillgänglighet till medel och metoder för suicid	<ul style="list-style-type: none"> • Inventera riskområden • Försvåra möjligheten att genomföra ett suicidförsök genom att vid nybyggnation och underhåll beakta utformning av byggnadsverket tex. broar, staket, belysning, mm 	Polis Räddningstjänst Lokala Fastighetsägare Kommun

	<ul style="list-style-type: none">När detaljplaner upprättas och bygglovsärenden bedöms, ska behovet av skyddsåtgärder beaktas för att minimera risken för suicid	
Suicidprevention som hantering av psykologiska misstag	<ul style="list-style-type: none">Utbildning och implementering av begreppet psykologiska misstag med syfte att minska stigmatiseringArbeta för att krisstöd efter suicid ska erbjudas till anhöriga och närstående	Trossamfund Region Polis Kommun
Förbättra medicinska, psykologiska och psykosociala insatser	<ul style="list-style-type: none">Se över det stöd som finns kring psykisk hälsa i samverkan med RegionenAtt arbeta med förebyggande och främjande och insatser med syfte att fånga upp ungdomar med psykisk ohälsa genom hälsosamtal och kunskapshöjande insatser i skolan	Region Kommun
Sprid kunskap om evidensbaserade metoder för att minska suicid	<ul style="list-style-type: none">Medverka till kunskapsspridning och därmed öka medvetenheten hos befolkningen om suicidInformation på flera språk	Civilsamhället Region Kommun

	<ul style="list-style-type: none"> Arbeta tillsammans med de lokala fastighetsbolagen i det suicidpreventiva arbetet 	
Höj kompetensen hos nyckelpersoner	<ul style="list-style-type: none"> Kartlägga utbildningsbehov för olika målgrupper Kompetenshöjning av personal och andra nyckelpersoner 	Region Kommun
Händelseanalyser efter suicid	<ul style="list-style-type: none"> Se över arbetet med anhörigstöd efter suicid 	Trossamfund Region Kommun
Stöd till frivilligorganisationer	<ul style="list-style-type: none"> Brukar, - intresse och anhörigföreningar ska vara delaktiga i kommunens arbete med suicidprevention Erbjuda kompetenshöjande utbildning 	Civilsamhället Kommun